Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas atzinums par tematu "Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Centrālajai bankai, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai, Reģionu komitejai un Eiropas Investīciju bankai "Gada izaugsmes pētījums par 2017. gadu""

[COM(2016) 725 final]

(2017/C 173/13)

Ziņotājs: **Etele BARÁTH**

Apspriešanās	Eiropas Komisija, 8.12.2016.
Juridiskais pamats	Līguma par Eiropas Savienības darbību 304. pants
Atbildīgā apakškomiteja	SC/046
Pieņemts apakškomitejā	17.1.2017.
Pieņemts plenārsesijā	22.2.2017.
Plenārsesija Nr.	523
Balsojuma rezultāts (par/pret/atturas)	181/5/36

Sadarbība, atbildība un elastīgums

1. Secinājumi un ieteikumi

1.1. Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja (EESK) atbalsta Eiropas Komisijas paziņojumā "Gada izaugsmes pētījums par 2017. gadu" izklāstītās prioritātes, respektīvi darbvietu veidošanas un izaugsmes stiprināšanu kā galveno prioritāti visos trijos gada izaugsmes pētījuma pīlāros: strukturālo reformu īstenošana, atbildīgas fiskālās politikas nodrošināšana un ieguldījumu stimulēšana. Gada izaugsmes pētījums ir piemērots pamats Eiropas pusgada procesa uzsākšanai un, vēlāk, konkrētām valstīm adresētu ieteikumu sagatavošanai.

1.2. Eiropas pusgads tiek uzskatīts par piemērotu instrumentu politikas pasākumu un reformu virzīšanai ar mērķi sekmēt ekonomikas atlabšanu un nodarbinātību. Gada izaugsmes pētījumā par 2017. gadu minētas svarīgākās ekonomikas un sociālās prioritātes un sniegti konkrēti ieteikumi, tomēr EESK ļoti nopietnu uzmanību pievērš negatīvajiem aspektiem, kādi ir Stabilitātes un izaugsmes pakta noteikumiem un konkrētām valstīm adresētajiem ieteikumiem, ko piemēro valstu līmenī ar mērķi realizēt eurozonas fiskālo nostāju.

1.3. Gada izaugsmes pētījumā ir atzītas daudzas pozitīvas norises un ES ekonomikas atlabšanas pazīmes. Ieguldījumu apjoms ir sācis pieaugt, kopš 2013. gada ir izveidoti 8 miljoni jaunu darbvietu, 75 % nodarbinātības mērķis ir kļuvis reāli sasniedzams, darba tirgū ir strukturāli uzlabojumi un dažās dalībvalstīs nedaudz ir samazinājies valsts budžeta deficīta vidējais līmenis.

1.4. Komiteja piekrīt, ka Eiropas dzīvesveida saglabāšana ir atkarīga no daudzsološas ekonomiskās nākotnes nodrošināšanas visiem, taču uzskata, ka tādēļ ir vajadzīgi turpmāki centieni. Gada izaugsmes pētījumā ir atklāti norādīts, ka atlabšana vēl ir trausla. Bezdarba līmenis vēl ir augsts, nabadzības risks ir pat palielinājies, IKP un produktivitātes pieauguma rādītāji ir pārāk zemi un ieguldījumi satraucoši joprojām ir zemāki par pirmskrīzes līmeni. Eurozonā un ES vispār joprojām pastāv būtiska nelīdzsvarotība un plaši riski.

1.5. EESK uzskata arī, ka globalizācija, demogrāfiskās un tehnoloģiskās pārmaiņas, īpaši digitalizācija, ir būtiski pārmaiņu stimuli, no kuriem labums būtu jāgūst visiem. Galveno pasākumu vidū jābūt ieguldījumiem tādās izaugsmes svirās kā zināšanas, inovācija, izglītība un IKT.

1.6. Komiteja atbalsta līdztiesības, taisnīguma un iekļaušanas mērķus, un vērš uzmanību uz saskaņotu politikas pasākumu un reformu nozīmi.

1.7. Vienlaikus EESK norāda: lai varētu sasniegt kopīgus mērķus un pārvarēt trūkumus, ir jāstiprina integrācija. No šāda viedokļa viena no garantijām ir atbildīga Eiropas pārvaldība, kuras pamatā ir sadarbība un kuru vienlaikus raksturo gan disciplīna, gan elastība. Eiropas pusgads skaidri apliecina, ka augsta līmeņa partnerību veidošana starp dalībvalstīm ir efektīvs līdzeklis krīzes pārvarēšanai.

1.8. EESK principā piekrīt 2017. gada izaugsmes pētījumā noteiktajiem uzdevumiem un uzdevumu sadalījumam starp Eiropas Komisiju un dalībvalstīm. Komiteja atkārtoti pauž jau 2016. gada izaugsmes pētījuma analīzē formulēto ieteikumu Eiropas pusgadu pilnveidot. Līdzās investīciju palielināšanai, strukturālām reformām un makroekonomiskā līdzsvara stiprināšanai viens no galvenajiem mērķiem ir progress saistībā ar "ne tikai IKP" rādītājiem (sociālie, vides un ilgtspējas mērķi).

1.9. EESK uzskata, ka reālo uz rezultātiem balstīto ekonomikas izaugsmi (iekšzemes bruto rezultātu) patiesi varētu atspoguļot tikai visaptveroša rādītāju sistēma, tāda kā pašreizējā, kurā iespējams ņemt vērā arī sociālo un vides faktoru ietekmi

1.10. EESK uzskata, ka ļoti svarīgs ir tuvākās nākotnes un ilgtermiņa politisko un stratēģisko pamatnostādņu skaidrs un saprotams apkopojums. Ir svarīgi, lai attīstības procesu vienlaikus noteiktu gan Ž. K. Junkera vadītās Komisijas prioritātes, gan uz stratēģiju "Eiropa 2020" balstītie mērķi laikposmam līdz 2030. gadam (kas ietver arī ilgtspējīgu attīstību).

1.11. Eiropas Komisijas jaunākās prognozes [1] liecina, ka ES dalībvalstu ekonomikas attīstība 2016. – 2018. gadā būtiski nemainīsies salīdzinājumā ar 2015. gadu un ka galvenais izaugsmes avots būs patēriņš, nevis ieguldījumi. Šāda perspektīva, kas saistīta ar lēnu izaugsmi un zemu ieguldījumu līmeni nav vēlama, jo vairāk tāpēc, ka iekšzemes pieprasījuma nostiprināšana tāpat kā līdz šim ir svarīga investīciju veicināšanai.

1.12. Ņemot vērā ierobežoto ES kompetenci, jāstiprina arī visu sociālās politikas instrumentu koordinācija. Labi izstrādātā atsauču sistēma, ko piedāvās jaunais Eiropas Sociālo tiesību pīlārs, varētu veicināt reformu procesu un nodrošināt labāku sociālās politikas koordināciju Eiropas pusgadā.

1.13. Analizēt tradicionālās, patlaban termiņa vidusposmā pārskatāmās, kohēzijas politikas un tās finansējuma (ESI fondi), no vienas puses, un jauno ieguldījumu instrumentu (ESIF), no otras puses, saskaņu ir jābūt vienam no galvenajiem gada izaugsmes pētījuma uzdevumiem. Tā kā runa ir par vienu no dinamiskākajām Savienības un dalībvalstu sadarbības sistēmām, svarīgi arī nodrošināt labāku koordināciju, tostarp tās īstenošanā. Uzlabojumu īstenošana ir jāsaskaņo.

1.14. Stabilitātes un izaugsmes pakts ir viens no galvenajiem Eiropas pusgada darbības atbalsta pīlāriem. Ilgtspējīgas ilgtermiņa ekonomiskās, sociālās un vides attīstības pamatā jābūt pienācīgai un koordinētai fiskālai politikai ES līmenī un pārredzamai un prognozējamai finanšu sistēmu darbībai.

1.15. EESK vērš uzmanību uz to, ka strukturālās pārmaiņas, kas vajadzīgas, lai panāktu ilgtspējīgu attīstību, prasa būtiskus resursus, kuri būs pieejami tikai tad, ja budžeta līdzekļi tiks izmantoti efektīvāk un ja tiks jūtami palielināti ieguldījumi.

1.16. Lai gan jaunais Eiropas fonds (ESIF) dos iespēju būtiski palielināt resursus ražošanas un fizisku infrastruktūru nozarēs, nopietns traucēklis ir tas, ka publisko un sociālo ieguldījumu līmenis joprojām ir zemāks par nepieciešamo. Tāpēc jānodrošina pietiekams budžeta elastīgums.

1.17. EESK stingri iesaka ieguldījumus izglītības, apmācības, veselības aprūpes un citās sociālajās sistēmās izvirzīt par prioritāti, īpaši reģionos, kuru attīstības līmenis ir zem vidējā.

[1] Eiropas Komisija: 2017. gada ziemas ekonomikas prognoze – 2017. gada 13. februāra pārskats.

1.18. Eiropas pārvaldības galvenajām iezīmēm vienlaikus jābūt gan kopīgai atbildībai, gan saprātīgam elastīgumam. No vienas puses, EESK uzskata, ka Savienības budžeta viduposma pārskatīšana, mērķu pārdefinēšana, pašu resursu un ieņēmumu daļas būtiska paplašināšana un īstenošanas efektivitātes uzlabošana varētu palīdzēt izveidot sistēmu, kurā elastīgumu arī varētu uzskatīt par zināmumu risku segšanas veidu. No otras puses, uzlaboti tirgus apstākļi un lietpratīgs regulējums var stimulēt Eiropas ekonomikas konkurētspēju plašā nozīmē (arī ekonomikas, sociālajā un vides perspektīvā).

2. **Konteksts**

2.1. Eiropas Savienību šodien vieno nevis galvenokārt kopīga politiska vēlme veidot nākotni, bet gan juridiskas garantijas un ekonomiskas sadarbības nepieciešamība. Eiropas Savienība ir sašķelta, un to joprojām skar daudzējāda krīze, kas neatkāpjas. Par to skaidri liecina *Brexit* balsojums un tā radītā nenoteiktība. Lai gan politiskais strupceļš ir dziļāks par ekonomisko, tautsaimnieciskās atšķirības joprojām ir lielas, pat ja dažās dalībvalstīs ir vērojama ekonomikas atlabšana.

2.2. Migrācijas krīze ir traģisks signāls visai pasaulei. Tas ir pamudinājums Eiropai pildīt humanitārās saistības, saglabāt sabiedriskās un sociālās sistēmas un nostiprināt savu lomu ārpus kontinenta robežām.

2.3. Raugoties uz Savienības darbību, nākas konstatēt, ka ir padziļinājusies plaisa starp sabiedrības uztveri un realitāti. Partnerattiecības starp pilsonisko sabiedrību un tās organizācijām, no vienas puses, un ES institucionālo sistēmu, no otras puses, nebūt nav apmierinošas; Eiropas iedzīvotāji skaidri jūt, ka stāvoklis pasliktinās. Pilsoņi, kā arī lielie, vidējie un mazie uzņēmumi gaida efektīvus pasākumus.

2.4. Kļūst spēcīgāki tie politiskie spēki, kas kopīgajiem ieguvumiem pretstata nacionālās neatkarības iedomātās vai reālās prasības. Diemžēl mūsdienu politikā tiek uzsvērtas atšķirības nevis savstarpēja tuvināšanās.

2.5. Jau formulējot priekšlikumus saistībā ar stratēģijas "Eiropa 2020" viduposma pārskatīšanu, kļuva skaidrs, ka Eiropas vērtību un Savienības interešu īstenošanas nolūkā ir būtiski stiprināt attīstības procesus (un saistītos instrumentus), kas tieši ietekmē Eiropas iedzīvotājus.

2.6. Ekonomikas krīze un ar to saistītā ieguldījumu samazināšanās ir sašķēlusi uz izaugsmi balstīto dalībvalstu vienotību un saasinājusi dažāda veida spriedzi. Neraugoties uz būtisku ES mērķi, attīstības atšķirības starp dalībvalstīm, un īpaši starp dažiem reģioniem, palielinās.

2.6.1. Turklāt 2005. gadā noteiktie budžeta deficīta noteikumi būtu jāpielāgo ES pašreizējai ekonomiskai un sociālai situācijai un tajos būtu jāņem vērā, ka daži publiskie izdevumi, piemēram, izglītības jomā, būtu jāizslēdz no deficīta aprēķiniem, jo tie ir svarīgi nākotnei.

2.7. Eiropas Savienības pievilcība ir liela, bet vispārēji tā vēl nav atguvusi savu lomu kā mērķis, kas piesaistīta ieguldītājus. Ienesīgu ieguldījumu ziņā ES pakāpeniski zaudē savas pozīcijas salīdzinājumā ar ASV. Atpaliekošās valstis bremzē dinamiskāko valstu virzību. Ražīguma līmeņa pazemināšanās un vājie inovācijas procesi mazina Eiropas pievienotās vērtības līmeni pasaules mēroga konkurencē.

2.8. Dažās valstīs, neraugoties uz ievērojamu budžeta pārpalikumu, ienesīgu ieguldījumu apjoms samazinās. Tas traucē atgūt nokavēto. Reakcija ir lēna un birokrātiska.

2.8.1. EESK tomēr uzskata, ka ieguldījumi un patēriņš ir ļoti vajadzīgi, lai radītu apstākļus ekonomikas pārejai uz ilgtspējīgu ekonomiku, kas spēj cīnīties ar klimata pārmaiņām. Eiropas konkurētspējas stiprināšanai ir nepieciešama jauna apmācība un jāizveido jaunas darbvietas.

2.9. Eiropas Komisija 2014. gadā paziņoja par jaunu ekonomiskās attīstības modeli. Definētie mērķi – darbvietu radīšana un izaugsmes stimulēšana, Eiropas vienotā tirgus stiprināšana, ekonomikas regulatoru sistēmas vienkāršošana, prioritāru ES sasniegumu nostiprināšana, enerģijas tirgus, atbalsts investīcijām digitālā tirgus un pakalpojumu jomā, īpaša uzmanība Eiropas savienošanai paredzēto intelektuālo un fizisko tīklu sistēmai, atbildības par vidi palielināšana – ekonomikai var nodrošināt jaunu dinamiku.

2.10. Programmas īstenošanas pasākumi, darbs *REFIT* programmas ietvaros, Eiropas Stratēģisko investīciju fonds un ar to saistītā institucionālā sistēma, šķiet, apliecina nodomus. Taču, kā jau tika norādīts, ar šādām izaugsmes perspektīvām nepietiek.

2.11. Uz izaugsmi orientēta budžeta politikas trūkumam liela valsts parāda un budžeta deficīta (ko dažos gadījumos izraisīja finanšu un banku sabrukums, nevis izšķērdīgi valdības izdevumi) skartajās valstīs ir bijusi pretrunīga ietekme un tas veicinājis plaisas palielināšanos starp valstīm ar budžeta pārpalikumu un valstīm ar tā deficītu. Dažkārt efektīvākus rezultātus var nodrošināt ilgāks laiks pakāpeniskāku pielāgojumu īstenošanai, jo lielāka ekonomikas izaugsmei būtiski sekmē deficīta un parāda attiecības samazināšanos.

2.12. Būtu jāizmanto tāda attīstības instrumentu sistēma, kas nodrošinātu izaugsmi, veicinātu simetrisku pielāgošanos visā ES un mazinātu sociālo spriedzi. Eiropas pusgads ir piemērots, lai katrai valstij plānotu diferencētu procesu un uzraudzītu tā īstenošanu, tomēr eurozonas fiskālās nostājas noteikšanā šim procesam ir tikai nenozīmīga loma, kā tas skaidri norādīts Komisijas paziņojumā COM(2016) 726 final par eurozonas ekonomikas politiku.

2.13. Stratēģijas "Eiropa 2020" galvenie mērķi vēl ir aktuāli. Bezdarba līmenis joprojām ir pārāk augsts – Eiropas Savienībā ir vairāk nekā 22 miljoni un eurozonā vairāk nekā 17 miljoni bezdarbnieku. Tādu cilvēku skaits, kuri atrodas uz nabadzības sliekšņa vai kurus apdraud nabadzības risks, pārsniedz 122 miljonus. Perspektīvas trūkums jauniešiem ir būtisks šķērslis atjauninātai Eiropas nākotnei. Darbaspēka mobilitāte ir zema. Mūžizglītības sistēma joprojām nav politikas pasākumu uzmanības centrā. Tendences, kas liecina par attālināšanos no mērķiem, nav daudzsološas. Spēkā ir jau vairāk nekā 70 direktīvas par sociālajām tiesībām. Atzinumā par Eiropas Sociālo tiesību pīlāru EESK uzstāj, ka, gatavojot gada izaugsmes pētījumu, augšupvērsta konverģence Eiropā būtu jānosaka par sociālo tiesību mērķi. Tāpat tā uzsver nepieciešamību nodrošināt izaugsmi un konkurētspēju visā ES. Šajā saistībā EESK uzsver nepieciešamo ekonomikas politikas, nodarbinātības politikas un sociālās politikas savstarpējo atkarību ([2]).

3. **Īpašas piezīmes**

3.1. ***Ieguldījumi***

3.1.1. Eiropas Komisija savā izaugsmes pētījumā nozīmīgu vietu piešķir tādu pasākumu apkopojumam, kas virzīti uz finanšu sistēmas tālāku attīstību. Tie ir svarīgi, lai nostiprinātu nozares darbību, palielinātu ESIF efektivitāti, likvidētu šķēršļus ieguldījumiem un palielinātu Eiropas ekonomikas globālo nozīmi.

3.1.2. EESK piekrīt, ka ir ārkārtīgi svarīgi izveidot kapitāla tirgu savienību un radīt citus pamatnosacījumus, lai uzlabotu finansēšanas apstākļus, sadalītu risku un kredītu darītu pieejamāku, – īpaši likvidējot šķēršļi, ar ko saskaras MVU sektors –, kā arī praksē īstenot vienlīdzīgu iespēju principu.

3.1.3. P iemēri ir regula par riska kapitāla fondiem un centieni izveidot sociālās uzņēmējdarbības fondu, "otrā iespēja" uzņēmējiem, kas cietuši neveiksmi, maksātnespējas procedūru uzlabošana un preventīvas pārstrukturēšanas sistēmu izveide. Vienam no ieguldījumu stimulēšanas pīlāriem jābūt banku iesaistes veicināšanai un to darbības efektivitātes palielināšanai.

3.1.4. Visas norādes liecina, ka Eiropas Stratēģisko investīciju fondam, – ņemot vērā arī jau pieņemto lēmumu par tā paplašināšanu –, ir būtiska stimulējoša ietekme Eiropas ieguldījumu tirgū. Tam var būt īpaši liela nozīme 2030. gadam izvirzīto un arī ilgtspējīgas attīstības kritērijus ietverošo mērķu sasniegšanā. Pakāpeniska pāreja uz aprites ekonomiku ar zemu oglekļa dioksīda emisiju līmeni radīs jaunas darbvietas, īpaši pakalpojumu jomā, un ilgtspējas kritērijiem atbilstoši produkti var pavērt jaunus ceļus arī inovācijai.

([2]) SOC/542 (OV C 125, 21.4.2017., 10. lpp.).

3.1.5. EESK iepriekšējos atzinumos jau pausta atziņa, ka pilnīga Enerģētikas savienības izveide un vienotā digitālā tirgus stratēģija pavērs izcilas iespējas investīcijām. Lielāka dinamika minētajās jomās ir atkarīga arī no starptautiskajiem tirdzniecības nolīgumiem, no kuriem dažus var negatīvi ietekmēt attieksmes maiņa globālajā politikā, un to nodrošinātās tirgu pieejamības.

3.1.6. EESK skatījumā ir ļoti svarīgi, lai struktūrfondus vairāk nekā tagad būtu iespējams izmantot izglītības un apmācības un ar tām saistītās mobilitātes atbalstam.

3.2. ***Turpmākas strukturālās reformas***

3.2.1. EESK atbalsta apņemšanos strukturālās reformas īstenot diferencēti, kā paredzēts. Eiropas un valstu līmenī ir jāparedz attiecīgi nepieciešamie pasākumi.

3.2.2. EESK piekrīt Eiropas Parlamenta viedoklim, ka labi funkcionējošs, elastīgs darba tirgus ir viens no pozitīvu ekonomisko apstākļu veidošanās priekšnoteikumiem. Vienlaikus tā uzskata, ka ir jāstiprina Eiropas vienotā tirgus sociālā dimensija.

3.2.3. Konkrētām valstīm adresētie ieteikumi būtu īstenojami tā, lai nodrošinātu, ka pienācīgi tiek ņemtas vērā dalībvalstu budžeta iespējas, un tās varētu veidot politiku izaugsmes un sociālās iekļaušanas sekmēšanai.

3.2.4. EESK atzinīgi vērtē 2016. gada martā EK uzsākto Eiropas Sociālo tiesību pīlāra apspriešanu un piekrīt, ka ekonomikas attīstībai būtu jāsekmē lielāks sociālais progress un kohēzija. Dalībvalstis ar labākajiem rezultātiem ekonomikā ir izstrādājušas tālejošāku un efektīvāku sociālo politiku, taču kopumā Eiropā ir jāuzlabo konkurētspēja un jāpastiprina sociālā dimensija.

3.2.5. Ir svarīgi, lai dalībvalstu īstenotās reformas nodrošinātu piekļuvi kvalitatīviem pakalpojumiem. Izglītības, apmācības, veselības aprūpes, mājokļu, bērnu aprūpes līmeņa paaugstināšana ir ekonomiskās attīstības priekšnoteikums un tieši ietekmēs dzīvesveida attīstību un sociālo iekļautību.

3.2.6. Strukturālo reformu izstrādē, attīstīšanā un ieviešanā īpaši liela nozīme ir sociālajiem partneriem. Viņu lomai jābūt balstītai uz tādu jaunu sociālā dialoga sākumu, kura pamatā ir pašreizējais dialogs, kas pastiprināts ar spēcīgākiem līdzdalības instrumentiem. Atbildīga sociālā darbība ir lielā mērā atkarīga no skaidras un tiešas komunikācijas, un EESK atzinīgi vērtē EK pausto apņemšanos sociālos partnerus pastiprināti un sistemātiski iesaistīt Eiropas pusgada ciklā.

3.2.7. Reformas paredzot un īstenojot saskaņoti, Eiropas pusgada procesā būtu iespējams vairāk ņemt vērā sociālo dimensiju. Ekonomikas politikas instrumenti un metodoloģija būtu jāpapildina ar ilgtermiņa un uz rezultātiem balstītu redzējumu un sociālām vērtībām, kas atspoguļo arī ilgtspēju.

3.2.8. Reformu gaitā noteikti jāizveido stimulu sistēma, kas rada vienlīdzīgus konkurences nosacījumus, vairāk atbalsta izaugsmi un mazina ļaunprātīgas izmantošanas iespējas.

3.3. ***Pozitīva fiskālā politika***

3.3.1. Eiropas pusgada procesa būtisks elements ir Stabilitātes un izaugsmes pakta īstenošana, tā noteikumu piemērošanas kontrole, kā arī pārraudzība pār to, kāda ir to ietekme uz konkrētu dalībvalstu ekonomiku. Diemžēl pusgada process ir izrādījies vienpusējs instruments, kas aizliedz lielu parādu un deficītu un pret to vēršas ar sankcijām, bet lielu pārpalikumu gadījumā tikai nosaka vienkāršu samazinājumu. EESK atbalsta elastīgu pieeju, īpaši tad, ja tā dod iespēju ar publisko ieguldījumu palīdzību aktivizēt arī ilgtermiņā lietderīgas nozares (izglītību, apmācību un veselības aprūpi).

3.3.2. EESK tomēr uzskata, ka Stabilitātes un izaugsmes pakta īstenošana ir jāpapildina, ieviešot pastāvošajai "makroekonomikas nelīdzsvarotības novēršanas procedūrai" līdzīgu "sociālās nelīdzsvarotības novēršanas procedūru", kas dotu iespēju konstatēt un analizēt ekonomiskās darbības sociālo ietekmi dalībvalstīs. Kā norādīts iepriekš, īpaša uzmanība ir jāvelta valstu budžeta deficītam gadījumos, kad tas skar nākotnei svarīgus ieguldījumus, piemēram, izglītībā, vai arī ieguldījumus ar mērķi radīt apstākļus, kas ir labvēlīgi ekonomikas pārejai uz tādu ilgtspējīgu ekonomiku, kurā tiek risināta klimata pārmaiņu problēma.

3.3.3. EESK atzinīgi vērtē Eiropas Centrālās bankas lomas nostiprināšanu, īpaši Komisijas darbu, kas ar mērķi atbalstīt monetāro politiku vērsts uz pozitīvas fiskālās nostājas veidošanu eurozonā. EESK atzīst Eiropas Centrālās bankas būtisko lomu stabilitātes atjaunošanā pēc krīzes. Papildus būtu jāveic spēcīgāki ekonomikas izaugsmes un darbvietu veidošanas tempa paātrināšanas pasākumi. Šajā kontekstā EESK ir izsaka nopietnas bažas un vilšanos par to, ka Padome ir noraidījusi Komisijas ieteikumu par pozitīvu fiskālo nostāju eurozonā.

3.3.4. Pašreiz raksturīgās zemās procentu likmes dalībvalstīm sniedz iespēju palielināt publiskos ieguldījumus, vienlaikus samazinot parāda līmeni. EESK uzskata, ka Stabilitātes un izaugsmes pakta ietvaros un saistībā ar ES budžeta vidusposma novērtēšanu un nākamā posma plānošanu, kā arī uz rezultātiem orientēta ES budžeta ieviešanu, būtu jārodas iespējai īstenot tādu oriģinālu ieguldījumu praksi, kas atbalstītu ekonomikas izaugsmi un nodrošinātu ilgtspēju ilgtermiņā.

3.3.5. Analizējot strukturālās izmaiņas ES sabiedrībā, 2017. gada izaugsmes pētījumā izteiktās prognozes iegūst īpašu nozīmi. Cenšoties samazināt novecošanas procesu negatīvo ietekmi uz sabiedrību, palielinās spiediens uz dalībvalstu budžetiem. Vēlreiz jāatgādina par apmācības un pārkvalificēšanās nozīmi, veselības aprūpes preventīvo lomu un vajadzību reformēt sociālās aprūpes sistēmu.

4. **Vispārīgas piezīmes**

4.1. Noteikti un steidzami detalizēti jāizstrādā un jāīsteno prioritāra programma, kuras mērķis ir eurozonas visaptveroša stiprināšana. Tomēr rezultātā nedrīkst paplašināties plaisa starp Eiropas valstīm.

4.2. 2017. gadā noslēgsies pirmais posms piecu priekšsēdētāju izziņotajam divu ātrumu attīstības procesam, kura mērķis ir Eiropas ekonomiskās un monetārās savienības izveides pabeigšana. Lai sagatavotos otrajam posmam, ir izstrādāta baltā grāmata. *Brexit* kontekstā četru savienību – ekonomiskās, budžeta, finanšu un politiskās savienības – nostiprināšanai ir īpaša nozīme. Laikposmā pēc *Brexit* būs nepieciešams būtiski palielināt finansiālās spējas.

4.2.1. Līdz šim galvenā uzmanība bija vērsta uz eurozonas ekonomiskās un finanšu sistēmas stiprināšanu – uz konkurētspējas un produktivitātes padomju izveidi, banku savienības stiprināšanu un vienošanos par tās trešo pīlāru, bankas noguldījumu garantijas sistēmu pilnveidošanu, budžeta disciplīnas nodrošināšanas struktūras izveidi, progresu virzībā uz ciešu sadarbību kapitāla tirgus jomā –, bet tagad būtu jāveicina arī gatavība īstenot politisku sadarbību.

4.2.2. Tas neapšaubāmi liek ES vadītājiem noteikt uz elastīgu ekonomikas politiku balstītu vispārēju politisku pieeju. Saskaņā ar Lisabonas līgumu un tā īstenošanas tiesisko regulējumu, izmantojot šādu pieeju vairāk tiks ņemtas vērā katras valsts sabiedriskās un sociālās īpatnības un izturētspēja, pat ja ekonomiku regulējošie nolīgumi un to instrumenti darbosies labi.

(Elastīgākā attieksme, ko budžeta deficīta samazināšanas jautājumā nesen izvēlējusies Francija, Spānija un Portugāle, liecina par šādu iespējamo attīstību.)

4.3. Iepriekšējos budžeta un finanšu periodos uzdevumu un programmu noteikšanā ievērojami nostiprinājusies prasība apliecināt "Eiropas pievienoto vērtību". Dažādas ar Eiropas Savienības līdzekļiem atbalstītas programmas arvien vairāk ir tikušas vērstas uz ES dalībvalstu konkrētu sadarbību, kurā ar kopīgiem spēkiem panāktais rezultāts ir labāks par to, kādu būtu bijis iespējams sasniegt tikai valsts līmenī (Eiropas infrastruktūras savienošanas instruments, "Apvārsnis 2020" utt.), vai arī tās veicinājušas Eiropas kopējo interešu konverģenci starp vietējo un dalībvalstu līmeni (bezdarba un nabadzības apkarošana, infrastruktūras attīstība, reģionālā un pilsētu attīstība u. c.). Pieejamo resursu apjoms tomēr neatbilst veicamajiem uzdevumiem.

4.4. Eiropas pusgada procesā, formulējot katrai konkrētai valstij adresētos ieteikumus, ievērojama uzmanība pievērsta arī virzībai uz stratēģijas "Eiropa 2020" mērķu sasniegšanu. Papildus budžeta un strukturālām reformām valstu reformu plānos jābūt minētiem arī konkrētiem mērķiem un to sasniegšanas nosacījumiem. Stratēģijas "Eiropa 2020" trīs pīlāri ir "gudra", "ilgtspējīga" un "iekļaujoša" Eiropa, un tās rādītāju sistēmu arī turpmāk var izmantot par atsauci risinājumiem, kas jāformulē saistībā ar jaunajiem uzdevumiem laikposmā līdz 2030. gadam.

4.5. Eiropas pusgada mehānismā lielāka nozīme jāpiešķir ilgtermiņa sociālās un vides ilgtspējas mērķiem. Tādējādi radīsies iespēja veicināt dialogu par tādiem būtiskiem jautājumiem, kā atbalsts dažādiem sociālās nozares un publiskā sektora ieguldījumiem, ilgtermiņā rentablu ieguldījumu ievērošana budžeta deficīta aprēķinos vai uz sabiedrības labklājību vērstas institucionālās sistēmas attīstīšana. Ir nepieciešams "zelta likums", kas definētu patēriņu un investīcijas. Šajā nolūkā nepieciešamos nosacījumus ir iespējams nodrošināt, izskatot iespēju pārskatīt ES budžeta mehānismus un palielināt ES pašu resursus.

4.6. Šajā saskaņošanas procesā īpaši liela nozīme ir līdzatbildībai no uzdevumu noteikšanas posma līdz īstenošanai, kā arī gala saņēmēju arvien lielākās lomas atzīšanai. Ir jāstiprina valstu parlamentu loma un jāievēro to raizes par subsidiaritāti.

4.7. Nav vienota nākotnes redzējuma, politiskās gribas un pārvaldības spēju. Juridiskā sistēma ir sarežģīta un sociālo partneru un pilsoniskās sabiedrības locekļu līdzdalība ir tīri formāla – to labi atspoguļo sabiedrības atbalsta trūkums. Tas pastiprina demokrātijas deficītu un grauj uzticēšanos.

4.8. Patlaban attīstības procesus nosaka divas lielas un savstarpēji būtiski atšķirīgas finanšu un ekonomikas instrumentu un institucionālās sistēmas, kurām ir katrai savas procedūras. Būtu jāpastiprina šo abu kopumu komplementaritāte, taču nepietiek tikai ar pamatnostādņu definēšanu. Vajadzīgs sistēmisks risinājums.

4.8.1. Pirmām kārtām runa ir par tradicionālajiem struktūrfondiem un investīciju fondiem (ESI fondi), kuru mērķis ir kohēzijas veicināšana. Tie izpaužas kā atbalsts ieguldījumiem un attīstībai, tie tiek pastāvīgi modernizēti, bet pēc būtības paliek nemainīgi. Tie ir pieejami, pateicoties Savienības budžeta pārdalei. Šo budžetu veido attīstītāko dalībvalstu iemaksas. Daļā gadījumu tie, kas šos līdzekļus saņem, tos nenovērtē pietiekami augstu, jo uzskata, ka viņiem tie "pienākas".

4.8.2. Tā kā ir paredzēta septiņu gadu finanšu shēmas (DFS) (tās termiņš beidzas 2020. gadā) vidusposma pārskatīšana, iepriekš minētās komplementaritātes veicināšanas nolūkā būtu nepieciešams papildināt un vienkāršot regulējumu.

4.8.3. Eiropas Komisijas priekšlikumu mērķi ir šādi: stiprināt finanšu mērķus, sekmēt ieguldījumus, pārvaldīt migrāciju un mazināt jauniešu bezdarbu.

4.8.4. Būtiski svarīgi elementi ir elastīguma palielināšana un regulējuma vienkāršošana saistībā ar piekļuvi finansējumam.

4.8.5. Otrā sistēma, kas kalpo Junkera plāna īstenošanai, ir Eiropas Stratēģisko investīciju fonds (ESIF), kurš ir jauns, uz tirgu vērsts finanšu instruments, kas dod iespēju atbalstīt riska kapitālu un piesaistīt publiskos, banku un privātos līdzekļus. ESIF summa ir jau 500 miljardi euro; tā atsauces periods sniedzas līdz 2020. gadam. Nākamajā plānošanas posmā tam varētu būt liela nozīme.

4.9. Ir svarīgi šo izveidoto jauno pārvaldības mehānismu iekļaut turpmākajā uz attīstību vērstajā pārvaldībā. Abu finansēšanas sistēmu saskaņošanai būtu jānotiek arī katrā no dalībvalstīm. Ilgākā termiņā būtu lietderīgi abus pārvaldības mehānismus kombinēt.

4.10. EESK uzskata, ka jaunais Eiropas Komisijas paziņojums ir daudzsološs, jo tajā laikposmam līdz 2030. gadam apkopots līdz šim paveiktais darbs stratēģiskajā virzībā, kas vērsts uz ilgtspējības problēmu risināšanu.

4.11. Jaunajā plānošanas procesā galvenokārt būtu jābalstās uz nelielu skaitu skaidri izteiktu mērķu. Īstenošanas nolūkā būtu jāizmanto jauns Eiropas Komisijas stratēģisks instruments, uz koordināciju balstīta pārvaldības sistēma, kurā ņemta vērā arī sociālā kontrole.

4.12. Pamatojoties uz dažādu finanšu instrumentu efektivitātes un lietderīguma analīzi, jau tagad būtu jāizvirza priekšlikums laikposmam līdz 2030. gadam: uzlabot uzdevumu sadali starp tradicionālajiem kohēzijas mērķiem un uz tirgu vērstām investīcijām. Ar Eiropas Stratēģisko investīciju fondu saistītais projekta novērtēšanas mehānisms sniedz kvalitatīvu metodoloģisko atbalstu arī tradicionālo kohēzijas instrumentu izmantošanas gadījumā.

4.13. Lai palielinātu Eiropas pusgada efektivitāti un lietderīgumu, būtu jāpilnveido partnerattiecību institucionālā struktūra un, pamatojoties uz sabiedrības līdzdalības tiesībām, tā būtu jāatver visiem Eiropas pilsoņiem. Būtu jānodrošina ES iedzīvotāju piekļuve vajadzīgajai informācijai un līdzdalība plānošanas un īstenošanas lēmumu pieņemšanā. Viņiem jābūt arī iespējai paust viedokli par programmu projektiem, iepirkuma konkursiem un novērtējuma ziņojumiem.

Briselē, 2017. gada 22. februārī

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas
priekšsēdētājs
Georges DASSIS

PIELIKUMS

Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas

ATZINUMAM

Ar pilnsapulces pieņemtajiem grozījumiem ir aizstāti šādi apakškomitejas atzinuma punkti. Par tiem nobalsoja vismaz viena ceturtā daļa klātesošo (Reglamenta 54. panta 4. punkts).

a) **1.9. punkts:**

EESK uzskata, ka reālo uz rezultātiem balstīto ekonomikas izaugsmi (iekšzemes bruto rezultātu) patiesi varētu atspoguļot tikai kompleksa rādītāju sistēma, tāda kā pašreizējā, kurā iespējams ņemt vērā arī sociālo un vides faktoru ietekmi.

Balsojuma rezultāts:

Par: 111

Pret: 109

Atturas: 13

b) **2.13. punkts:**

Galvenie stratēģijas "Eiropa 2020" mērķi joprojām ir aktuāli. Bezdarba līmenis joprojām ir pārāk augsts – Eiropas Savienībā ir vairāk nekā 22 miljoni bezdarbnieku un eurozonā vairāk nekā 17 miljoni bezdarbnieku. Tādu cilvēku, kuri atrodas uz nabadzības sliekšņa vai kurus apdraud nabadzības risks, skaits pārsniedz 122 miljonus. Perspektīvu trūkums jauniešiem ir liels šķērslis atjaunoties spējīgai Eiropas nākotnei. Darbaspēka mobilitāte ir zema. Mūžizglītības sistēma joprojām nav politikas pasākumu uzmanības centrā. Tendences liecina par attālināšanos no mērķiem un nevieš cerības. Spēkā jau ir vairāk nekā 70 direktīvas par sociālajām tiesībām. "EESK uzsver, ka jāveicina izaugsme un konkurētspēja visā ES. Šajā saistībā EESK uzsver, ka vajadzīga savstarpēja saikne starp ekonomiku, nodarbinātību un sociālo politiku" ([3]).

([3]) EESK atzinums "Eiropas sociālo tiesību pīlārs" (SOC/542) (OV C 125, 21.4.2017., 10. lpp.).

Balsojuma rezultāts:

Par: 145

Pret: 62

Atturas: 14

c) **3.2.2. punkts:**

EESK piekrīt Eiropas Parlamenta viedoklim, ka labi funkcionējošs, elastīgs darba tirgus ir viens no pozitīvu ekonomisko apstākļu veidošanās priekšnoteikumiem. EESK norāda, ka Eiropas Savienība ir visattīstītākais reģions pasaulē no sociālā nodrošinājuma viedokļa.

Balsojuma rezultāts:

Par: 141

Pret: 65

Atturas: 16